

Geschiedenis

Vollenhoven heeft oorspronkelijk behoord tot het **Benedictijnerklooster Oostbroek in De Bilt**. In de 16e eeuw wordt een paar keer een stuk grond met de naam "Vollenhoven" genoemd, dat veel kleiner geweest moet zijn dan het tegenwoordige terrein met deze naam. Het is bekend dat het klooster Vollenhoven in de 16e eeuw verhuurde en dat er een boerderij heeft gestaan.

Toen de kloosters na de hervorming in de noordelijke Nederlanden werden opgeheven, werd het beheer over Oostbroek door de **Staten van Utrecht** uitgevoerd. In de 17e eeuw verkochten de Staten veel landerijen van het voormalige klooster aan particulieren. Op die manier kwam Vollenhoven in de eerste helft van de 17e eeuw in bezit van **Goderd van Reede van Nederhorst**. Na zijn dood werd "den uuthoff ende 't goedt Vollenhoven mette landerijen daaraan behorende" in 1651 verkocht aan een lid van de familie **Uytenbogaert** uit Utrecht. Door vererving ging het landgoed tot 1774 in **verschillende handen** over.

Vollenhoven kwam in 1774 in bezit van **Willem René van Tuyll van Serooskerken**, die gehuwd was met Johanna Fagel en die een broer was van Belle van Zuylen. In deze tijd was er sprake van een "Heere huysinghe annexe Boerewoninge, stallinge, koetshuis, Tuynmanswoninge en verdere getimmerde, mitsgaders nog een Boerewoninge met zijn Berg en schuur staande op 's eijnde van dit goed aan de Bildse vaart met zijn Plantagen, Tuijnen, bouw- en weylanden". In een brief van 29 maart 1774 beschreef Johanna het huis en het terrein. Over het huis is zij vrij kort, maar uit haar beschrijving blijkt, dat het minstens twee verdiepingen had, met op de begane grond een eetkamer en een kinderkamer. Op de eerste verdieping bevonden zich, volgens Johanna, veel geschikte kleine kamers, waarvan er minstens drie bij aankoop heel gerieflijk waren. Kasten waren er genoeg. Daarnaast wordt in de brief een enthousiaste beschrijving van het landgoed gegeven: mooie, grote bomen naast het huis, een sparrenbomenlaan, een boomgaard, een visvijver, twee boerderijen en een klein bos. Achter het huis lag een tuin met een "gloriette de sapins": een prieeltje van sparren, dat schaduw bood en dat een alleraardigst plaatsje om te zitten zou zijn. Bovendien bood "ce charmant pays" de gelegenheid tot rondwalen: men wandelt langs een klein paadje, gaat een lange laan in en komt dan bij een klein

riviertje. Overal zijn schitterende uitzichten, in de sparrenbomenlaan zingen de nachtegalen. Vollenhoven, kortom, belichaamde voor Johanna een achttiende-eeuws natuurideaal: "C'est la belle nature, simple, riche et pure".

Er zijn geen afbeeldingen bewaard gebleven van het huis dat in de 18e eeuw op Vollenhoven gestaan heeft. Wel werd er in 1777 door de Franse architect De Malhortie een ontwerp gemaakt voor een nieuw te bouwen huis voor Willem-René van Tuyll op Vollenhoven. Op deze bouwtekeningen staat een groot huis in classicistische stijl met twee zijvleugels en een naar voren springende middenpartij. Het is echter niet waarschijnlijk dat dit ontwerp uitgevoerd is. Wel zijn er aanwijzingen dat het huis dat in die jaren op Vollenhoven stond, in de tijd van de Van Tuylls is verbouwd.

In 1792 werd Vollenhoven verkocht aan **Gerard Munter**, oudschepen van Amsterdam. In de verkoopacte wordt gesproken over "een door den Heere verkoper meest nieuw getimmerde Heere huizinge met annex stal en koetshuis, mitsgaders twee Boerewoningen...". Deze formulering wijst op veranderingen aan het huis door de Van Tuylls, maar over de aard ervan is niets bekend.

In 1800 werd Vollenhoven door Gerard Munter verkocht aan **Pieter de Smeth van Alphen**, wiens vader Beerschoten bezat, een buiten dichtbij Vollenhoven. Pieter de Smeth kan beschouwd worden als de grondlegger van het tegenwoordige landgoed. **Hij liet het huidige huis Vollenhoven bouwen, evenals de meeste bijgebouwen, zoals de oranjerie, het koetshuis en de ijskelder.** De architect en het exacte bouwjaar van het grote huis zijn vooralsnog onbekend, maar uit de veilingomschrijving uit 1810 is op te maken, dat het tussen 1800 en 1810 gebouwd of verbouwd is.

Vollenhoven in ~1830 door Mourot.

Tegelijkertijd liet De Smeth een nieuw park ontwerpen, waarin de nieuwe gebouwen op natuurlijke wijze opgenomen werden. De tuinarchitect was waarschijnlijk Hendrik van Lunteren, die het park in de Engelse landschapstijl heeft aangelegd.

De Smeth breidde het landgoed door ruiling en aankoop regelmatig uit. De belangrijkste aankoop betrof de hofstede Den Eijck in 1806. Ook het terrein van Den Eijck maakte tot in de 17e eeuw deel uit van de landerijen van het klooster Oostbroek. Het is bekend dat er in de 17e eeuw al een boerderij stond, die de naam "Den Eijck" droeg.

De Smeth liet de boerderij verbouwen en als “ferme ornée” in het landschap opnemen. Dit gedeelte van het landgoed, dat tegenover Vollenhoven aan de andere zijde van de Utrechtseweg ligt, fungeert sindsdien als overplaats. In 1802 had De Smeth het naast Den Eijck gelegen Beerschoten van zijn moeder geërfd, zodat hij over een zeer groot gebied beschikte.

Kaart door Hendrik van Lunteren.

In 1810, na de dood van De Smeth, werd Vollenhoven geveild. In de veilingaankondiging wordt het beschreven als een “kapitale en in den eersten smaak nieuw gebouwde Huizinge waarbij een grote moestuin, Engelse partijen en vissenkommen, een ijskelder en koetshuis, een tuinmanswoning, oranjerie en een schuithuis”.

Bij de openbare veiling, op 12 mei 1810, werd **Jan Willem van Loon** eigenaar van Vollenhoven. In de maanden voorafgaand aan de veiling was het landgoed te bezichtigen. Een van degenen die van de gelegenheid gebruik maakten, was Lodewijk Napoleon met zijn gezin. De koning maakte graag rondtoertjes in de omgeving, in zijn afkeer van de stad Utrecht de mening huldigend dat “La terre commence au Bilt”. In een dagboek uit die tijd is een kort verslagje van het tripje naar De Bilt bewaard gebleven

Van Loon is slechts vijf jaar eigenaar van Vollenhoven geweest: in 1815 werd het landgoed verkocht aan **Anthony Luden**, die het in 1827 weer verkocht aan

G.A.G.Ph. baron van der Capellen van Berkenwoude, voormalig gouverneur-generaal van Indië. Ten tijde van Van der Capellen heeft Vollenhoven zijn grootste omvang gekend. Van der Capellen kocht veel grond rond Vollenhoven aan, bijvoorbeeld het terrein van De Clomp, ook wel het Klompje genoemd, een boerderij die naast de overplaats Den Eijck gelegen was.

Van der Capellen liet op Vollenhoven zijn voorliefde voor alles wat Oosters was tot uitdrukking komen. Het park liet hij aanmerkelijk vergroten; bovendien liet hij diverse uitheemse gewassen planten. Van der Capellen bezat een veel geprezen stoeterij en een uitgebreid rariteitenkabinet met opgezette dieren, schelpen, vlinders en souvenirs uit Indië, als kledingstukken en wapens van Javaanse volksstammen. Zijn collectie trok zeer de aandacht. In het gastenboek over 1833 – 1845, dat in het archief in Utrecht bewaard is

gebleven, hebben gemiddeld zo’n acht bezoekers per week hun handtekening gezet. Daaronder waren bezoekers uit Engeland, Frankrijk, België en zelfs een lid van het tsarenhof uit Rusland. Ook bekende Nederlanders lieten zich niet onbetuigd: het jaar 1833 telde “Madame la Princesse d’Orange” met “Prince Alexandre” en “Prince Henri” onder de bezoekers.

In 1848 raakte Van der Capellen tijdens de Februarirevolutie in Parijs aan het hoofd gewond, aan welke blessure hij zou overlijden. **Na zijn dood werd Vollenhoven in negen stukken verdeeld en geveild.** Landgoed Vollenhoven, de overplaats Den Eyck, een timmermanswoning, twee woningen bij de koepel en de hofstede De Hoek aan de Bisschops-
weg werden voor een bedrag van fl 95.300 door **J. Kluppel** gekocht. Dat waren slechts drie van de negen onderdelen.

Huis Vollenhoven

Oranjerie

Koetshuis

Lakdoosje

Verkoopadvantentie Landgoed Vollenhoven uit 1848.

Het aanzienlijk LANDGOED, genaamd **VOLLENHOVEN**, uitsluitend gelegen onder de Gemeente de *Biddi*, aan de Amersfoortse en Zeehoer Straatwegen, bestaande in een kapitaal, wel betimmerde en goed onderhouden Heerenhuysje, Keukinnes, vensteren en Stallingen voor 12 Paarden, Particulierzand, Boegel, sierlijke Tuinmanswoning met voorhuis, kamers, oekamer, kelders en wijk en andere Oranjerie, een Lakdoosje, waarin twee den Tuinman, en twee arbeiderswoningen, Bosschen met zware Lijken-Bosken en andere Bosschen en Hakhout, Boezgaard met beste apelen en perzen, spatisse Meestak, Broegrij met schietingen uitgeven en geplant met de beste soort van sijn vruchten, ook een wasser kanaal, de rivier van de Heerenhuizen, en een veld bergschape, alles in den best mogelijken staat; tevens twee in Wijkanden, Linnen en Toren een vortuak, zwaakel en op een breed schied uitgegeeft; met twee maatschappijen, vesties van een Goudschikant en vijfden met lampen water, te wasser geest in Barsten 13 Breden 13 Ellen, alles Hindon, ook koud en den Stratenweg tot achter met de Zandlaet tegen de Lander, behorende tot de Heerenhuizen, voor het gebouwen, teken ten Wassen den Heer *Stegengrijde van de Kapellen* en ten Zeehoeren, en achter den weg, langs de Zandery, kadaester met U. n. 475 à 479, 479 bis, 480 bis, 481 à 485, 485 bis, 487, 487, 488, 490, 311, 362, 363, en een gedeelte der n. 486 en 523.

Zoodo de **HEERENHUIZENGE**, veld uitgeven van een man terrein met water deelen, wasseren van een veld veld, bestaande met het maatschappijen en platen, ter linkerzijde wasseren van een veld, gebouwen tot een veld van twee kamers, beide behangen, goudschikant en goudschikant, wasseren veldvelden maatschappijen maatschappijen en kaptien het veld veld voor de wasser en van de wasser, een veld, bestaande met wasser wasser, goudschikant van maatschappijen in de wasser, ook van de wasseren uitgeeft, uitgegeven van alle wasseren uitgeeft veld van wasser, gebouwen tot de wasser of wasser, behangen van goudschikant, met wasseren wasseren in wasser, bestaande met wasseren van den wasser de *1877*, welke van

Landgoed Vollenhoven heeft toestemming verleend om gebruik te maken van gegevens uit haar website.

Hierna twee bijzondere voorwerpen die wellicht in Godert van der Capellen's collectie op Huis Vollenhoven te bezichtigen waren.

Parasol baronesse J. v.d. Capellen-Tuyt.

In de collectie van het Rijksmuseum nr. AK-RAK-2011-1 bevindt zich een zijden parasol met ivoren stok. De gebogen handgreep eindigt in een monstertop. Het onderste deel van de stok is gesneden met figuren in een landschap en een banderol met 'Mme la Boronne G.A.G.P. Van Der Capellen N'ee Baronne De Tuyll à Bruxelles'. Datering 1816/26.

In de collectie van het Rijksmuseum nr. NG 772 bevindt zich een lakdoosje met het portret en wapen van Godert A.G.P. van der Capellen. d= 9,5 cm. Voor portret en wapen is de hiernaast afgebeelde lithogravure als voorbeeld gebruikt.